

Програма відновлення неповнолітніх злочинців

Консультує начальник Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області Роман Возняк

Роман Іванович, Міністерством юстиції України та Генеральною прокуратурою України, відповідно до спільного наказу від 21.01.2019 № 172/5/10, запроваджено пілотний проект "Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину". Він проходить на базі системи надання безоплатної правової допомоги у шести регіонах - Донецькій, Одеській, Львівській, Луганській, Миколаївській та Харківській областях. Скажіть, будь ласка, як вона працює?

Роман Іванович: програма відновлення застосовується лише за умови вчинення неповнолітніми вперше злочинів невеликої або середньої тяжкості. Каральне правосуддя передбачає за вчинення таких злочинів реальні терміни перебування за ґратами. Наприклад, за крадіжку можна отримати позбавлення волі на строк до 3 років. Якщо неповнолітній візьме участь у крадіжці, попередньо домовившись про це з кимось ще, йому загрожує п'ятирічний строк обмеження або позбавлення волі.

Щоб стати учасником програми, неповнолітній має визнати факт вчинення злочину та щиро розкаятися в тому, що накоїв. Цей крок інколи найважчий для дитини. Один із кейсів виявився неуспішним - під час медіаційної процедури неповнолітній відмовився від щирого каяття і примирення з потерпілим. Процедура медіації завершилась відмовою від укладання угоди.

А чи є якісь умови для участі у програмі?

Обов'язкова умова - наявність потерпілої сторони. Це може бути як фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, так і юридична особа, якій завдано майнової шкоди. Як неповнолітній, так і потерпілий мають дати згоду на участь у програмі відновлення.

А коли відкрито кримінальне провадження?

Прокурор повідомляє неповнолітньому та потерпілому про можливість взяти участь у програмі відновлення. Якщо сторони погоджуються, вони заповнюють заяву про участь у програмі відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину.

Протягом одного робочого дня після заповнення заяви прокурор передає її та інформацію щодо кримінального провадження до регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Регіональний центр протягом одного робочого дня після отримання заяви та відповідної інформації приймає рішення про застосування програми та видає відповідне доручення адвокату, який співпрацює із системою БПД та успішно пройшов

навчання з теми «Базові навички медіації у кримінальному процесі». Цей адвокат буде медіатором (посередником) у справі.

У приміщенні регіонального центру відбуваються зустрічі між сторонами та посередником. Медіатор роз'яснює процедуру програми, її наслідки. Він сприяє тому, щоб неповнолітній і потерпілий дійшли згоди щодо умов угоди про застосування Програми відновлення. Якщо сторони погоджуються, відбувається ще одна зустріч для її укладення.

А що зазначається в угоді?

В угоді зазначається, що сторони за взаємною згодою беруть участь у програмі, яка реалізується на базі системи надання БПД, і досягли примирення між собою у кримінальному провадженні та згоди на звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності.

Зазначаються також обов'язки щодо відшкодування шкоди та інші умови програми. Зокрема, сторони констатують, що на час укладення угоди неповнолітній визнав завдану вчиненим кримінальним правопорушенням шкоду та вибачився перед потерпілим. У документі також має бути зафіксовано зобов'язання неповнолітнього щодо повного відшкодування завданої шкоди в певний строк, а також - спосіб відшкодування (грошова чи майнова компенсація, виконання певних робіт тощо). Неповнолітній також бере на себе зобов'язання брати участь у рекомендованих органом пробації заходах.

Для визначення заходів, що можуть бути передбачені в угоді, регіональні центри з надання БВПД укладають меморандуми про взаємодію з Державною установою «Центр пробації», установами та організаціями, які займаються ресоціалізацією неповнолітніх.

А що відбувається після виконання угоди?

Після виконання угоди регіональний центр готує інформацію щодо результатів участі неповнолітнього у програмі відновлення та надсилає її прокурору. Якщо ця інформація надходить до закінчення досудового розслідування, то прокурор долучає її до кримінального провадження. Якщо після закінчення, то неповнолітній та його представник можуть надати її самостійно - під час судового засідання.

А чи є участь у програмі підставою для звільнення від кримінальної відповідальності?

Участь у програмі відновлення є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або закриття кримінального провадження.

Прокурор протягом 7 робочих днів повідомляє регіональний центр про рішення у кримінальному провадженні, прийняте відповідно до частини другої статті 283 КПК України. Протягом 10 робочих днів з моменту набрання законної сили судовим рішенням прокурор надає його копію та інформацію про перебіг досудового розслідування та судового розгляду до управління ювенальної юстиції Генеральної прокуратури України.